

LIBRIS

We know
books

@ Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

ISBN 978-606-49-1281-7

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

IOAN LASCU

OAMENI,
CĂRȚI ȘI
ZILE *Vivisectii în
cotidianul
literaturii*

E I K O N

București, 2024

Cuprins

ARGUMENT 5

I. OAMENI PE CARE I-AM CUNOSCUȚ.
PORTRETE ȘI EVOCĂRI

LA MOARTEA POETULUI.....	9
ÎI SPUNEAM ORLANDO	12
PETRE	15
UN OPTZECIST PRIMORDIAL	19
NEPOTUL LUI MOROMETE	23
IOV(A).....	28
POETUL ARTUR.....	32
COSTI	36
DISCREȚIA UNUI INTELCTUAL RASAT	40
AERUL DIN JURUL BALANȚEI.....	44
NIC CEL ARZĂTOR PRIN CUVINTE.....	49
VALENTIN F.	55
BLAJIN, LA PORȚILE ORAȘULUI	60
SECRETARUL GENERAL DE REDACȚIE.....	67
NORD ȘI SUD	72
BUCURIA DE A FI FOST ÎMPREUNĂ	76
UN AMBIȚIOS INCURABIL.....	78
OMUL DE LÂNGĂ ALEXANDRIA	82
O LEBĂDĂ TÂNĂRĂ LA CURTEA VECE.....	87
UNUL DIN CEI PE CARE NU-I ÎNȚELEG PEA BINE	92

UN ÎNGER RUSTIC.....	97
DESPRE ÎNTELEPCIUNEA ȘI INVENȚIILE UNUI FRONDEUR BLAJIN.....	100
BIOGRAFIA APOCRIFĂ A LUI BOGDAN ULMU.....	107
TOTUL TRECE, RICĂ RĂMÂNE.....	112
DIN INTERIORUL LITERATURII.....	117
CEEĂ CE NU SE UITĂ.....	123
CU INIMA ÎN FLĂCĂRI.....	127
ÎN TĂCERE, PE ULTIMUL DRUM.....	130
CONȘTIINȚA UNEI GENERAȚII DE LA TINEREȚE LA MATURITATE.....	134

II. CĂRȚI ȘI ZILE

REPUBLICA LITERELOR ESTE UN ARHIPELAG CU MULTE INSULE.....	141
AUTORUL CA PERSONAJ.....	144
VIAȚA CA UN TEXT CONTINUU.....	147
DIFICULTĂȚILE RAFINAMENTULUI ESTETIZANT.....	151
UN PROZATOR CARE CONFIRMĂ.....	155
TEMELE TINERILOR PROZATORI CRAIOVENI.....	160
GOANA DUPĂ EPIC.....	164
TREI DEBUTURI.....	167
INTENȚIE ȘI FRAGILITATE.....	172
AFINITĂȚILE ELECTIVE ALE LUI ION MIRCEA.....	175
ITALIENISTUL POETICIAN.....	181
POEZIA EPIFANICĂ.....	187
<i>EU ȘI LUMINA</i>	195
O TRISTĂ ILUMINARE.....	197
BOEMA UNEI VĂDUVE TRANDAFIRII.....	201
SEMNUȚUL HERALDIC AL ABSENȚEI.....	206
„TIMPUL SE DEZLIPEA DE FIINȚĂ...”.....	210
<i>POEMUL DE OȚEL</i>	213
SENINĂTATEA ÎNDURERATĂ ȘI COBORÂREA CEȚII.....	216
ÎNCARCERAT ÎN EXISTENȚĂ.....	221
ÎNTRE ANGELIC ȘI PREDESTINAREA TERORII.....	226

MONOLOG EXISTENȚIAL CU VOCE SCĂZUTĂ.....	232
UTOPIA REALITĂȚII.....	234
O REGRESIE ÎN PROTOMENTAL.....	241
O BREȘĂ (POETICĂ) ÎN DERIZORIU.....	244
O ANARHIE A VORBELOR.....	247
UN SIMBOL AL (NE)CUNOAȘTERII CONDMANATE.....	250
O POETICĂ A SCRIITURII.....	254
UN LACRIMARIU AL MÂNTUIRII.....	258
COMPONENETELE LIVREȘTI ALE OPEREI SADOVENIENE.....	263
ÎNCĂ O DATĂ CLASIC ȘI MODERN.....	273
O BĂTĂLIE AMÂNATĂ.....	279
VOINȚA DE A MURI.....	285
INTERPRETAREA – UN „VICIU” FĂRĂ FRONTIERE.....	291
O CIUMĂ AUTOBIOGRAFICĂ.....	297
EXISTENȚĂ ȘI SCRIITURĂ.....	301

III. VIVISECȚII ÎN COTIDIANUL LITERATURII

ÎNTRE ALFA ȘI OMEGA.....	307
DEDAL ÎNLOCUIT DE MINOTAUR.....	311
TENTAȚIA CONSTANTĂ A FANTASTICULUI.....	316
BATALIOANE COTROPITOARE ȘI BATALIOANE DIVINE.....	320
O INCURSIUNE ÎN DRAMATURGIA POSTBELICĂ.....	326
UN ROMAN AL DEGENERĂRII.....	332
ÎNCĂ O DATĂ NUMELE TRANDAFIRULUI.....	335
ÎNCHIDEREA ÎN TIMP.....	339
INOCENȚA SUB DICTATURĂ.....	344
SUB SEMNUL CURCUBEULUI DUBLU.....	349
O NOUĂ VERSIFICARE A PSALMILOR.....	355
PROZĂ FĂRĂ FICȚIUNE.....	361
UN EXERCİȚIU DE SUPRAVIEȚUIRE.....	364
DULCI NIMICURI.....	368
CUM NE FACEM DE RÂS?.....	373

„ÎNCHIDE OCHII CA HOMER...”	377
ÎNVĂȚĂTURILE LUI ȘTEF.....	380
OMUL PRECAR ȘI PREZENTUL DERIZORIU	385
POETA PERENNIS	390
ÎN DIRECT DESPRE DADA.....	395
RĂSTIGNIT ÎN POEM.....	404
LACRIMI PE BARICADĂ.....	408

ARGUMENT

S-a vorbit și se vorbește despre *hărți literare*. Nu mai departe decât în luna ianuarie a anului de grație 2023, pe un site nu prea bine definit, Gabriel Chifu, Cristian Pătrășconiu și Răzvan Voncu au „desenat” cu entuziasm, cu fervoare, „harta vie a literaturii române” de azi. Dincolo de acest giumbușluc cartografic care nu se vrea deloc gratuit, sunt mascate noi intenții de ierarhizare a literaturii și de recrutare de noi susținători pentru interesele grupării din care fac parte preopinenții. Nu-mi pun întrebarea cât de oportun este acest joc de-a geopolitica literară. Cum spuneam, intențiile camuflate ale cartografilor literari se ghicesc fără eforturi. Jocul nu datează de azi, de ieri, el a fost inițiat acum o sută cincisprezece ani, în 1908, de Garabet Ibrăileanu. În *Spiritul critic în cultura românească*, autorul de la *Viața Românească* pune problema provinciilor literare. Despre geografia literară s-a mai scris și în apropiere de 1989, în *Revista Luceafărul*, s-a scris și după 1989, inclusiv despre configurația literară a diasporei. Nu ar fi nimic rău în astfel de tentative, dacă ele nu ar fi bănuite de subiectivism și spirit partizan. Dacă subiectivismul este (în parte) mai greu de evitat, făcând parte din natura umană, spiritul partizan este fără îndoială criticabil. O geografie literară de moment, și cu atât mai mult una care să implice istoria literaturii pe termen lung, este dificil de încropit. În cartea amintită, Garabet Ibrăileanu a insistat doar asupra literaturii române dintre 1840 și

1880. *Spiritul critic în cultura românească* a atras... critici din partea lui Eugen Lovinescu și, mai puțin, a lui G. Călinescu, care a și laudat cartea.

O geografie literară implicită poate prinde contur – mai voalat, e adevărat – din istoriile literare. Ea ar fi o geografie literară în diacronie, spre deosebire de încercările recente sau mai vechi care se referă strict la hărți literare, văzute în sincronie. Cu rezervele de rigoare, și un volum de istorie literară a unei perioade anume configurează o hartă literară, cu lacune, e adevărat. O, sărmanele hărți literare! *Oameni, cărți și zile. Vivisecții în cotidianul literaturii* permite să se întrevadă o asemenea hartă în diacronie, pe o durată cuprinsă între 1987 (prima recenzie) și 2019-2020 (ultimele cronici). Nu sunt abordați autori *in extenso*, ci, punctual, cărți ale acestora, în general la ora apariției, dar volumul nu este rezultatul unui proiect inițial, ci este o simplă însumare de recenzii și cronici, nici măcar ordonate strict cronologic. Ideea ordonatoare laxă pornește de la primele 27-28 de „bucăți” care sunt niște portrete ale unor scriitori cunoscuți direct, cei mai mulți foști colegi de facultate sau de presă. De aceea, cea mai mare parte a lor reprezintă literatura optzecistă, iar mai puțini aparțin deceniilor opt și zece. Nu sunt un adept al periodizării literaturii pe decenii – apelez la astfel de repere mai degrabă din rutină – însă, cel puțin în ceea ce privește portretele din prima parte, am preferat să scriu despre cunoscuți, deoarece este și mai comod, dar și mai onest să scrii despre cine și ceea ce cunoști. Este un principiu deloc negliabil al criticii, al istoriei literare și al presei de actualitate. Albert Camus a acceptat să

vorbească și să scrie doar despre ceea ce cunoștea prin experiență directă, singura adevărată, singura plauzibilă. Cel puțin pentru el și pentru cei care-l aprobă. Cât despre cărțile recenzate, se înțelege de la sine că ele au fost cunoscute direct prin lectură, cele mai multe în anii aparițiilor. O parte dintre aceste cărți revine autorilor portretizați: Constantin Stan, Jean Băileșteanu, Petre Răileanu, Florea Miu, Ioana Dinulescu, Corneliu Ostahie, Gheorghe Crăciun, Artur Bădița, Nicolae Iliescu, Romulus Diaconescu, Patrel Berceanu, Marius Tupan, Gabriel Chifu. Aproape toți aparțin generației '80, scriitori despre ale căror cărți am inclus mai multe studii și cronici în volumul dedicat lor – *Generația '80. Un excurs istorico-critic*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2020. Normal, aceste materiale nu au fost cuprinse în prezenta carte. Aici au fost incluse cronici și recenzii și despre cărțile altor optzeciști: Mircea Bârsilă (el însuși autor al antologiei poezilor optzeciști), Adrian Alui Gheorghe, Gellu Dorian, Cassian Maria Spiridon, Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu, Traian Ștef, Gheorghe Izbășescu, Lucian Strochi, Gheorghe Truță, Marcel Constantin Runcanu, Patrel Berceanu, Adriana Babeți, Alexandru Vlad, Radu Țuculescu. Puțini din cei portretizați sau/ și recenzați care aparțin altor generații au fost incluși în *Oameni, cărți și zile*: Romulus Diaconescu, Gabriel Dimisianu, Alexandru Ecovoiu, Monica Spiridon, Florin Oncescu. Au fost lăsați în afara volumului o seamă de scriitori, relativ numeroși, care nu sunt „la temă”, referințe critice despre ei rămânând să fie înglobate în alte volume de istorie critică secvențială.

Consider că este limpede de ce volumul de față se intitulează *Oameni, cărți și zile. Vivisecții în cotidianul literaturii*. *Oamenii* sunt autorii, unii recenzați, alții nu; *cărțile* abordate, marea majoritate prin metoda critică de întâmpinare, au fost scrise atât de *oameni*, cât și de ceilalți, neportretizați; *zilele* trimit la anii apariției editoriale și ai tipăririi cronicilor, ceea ce este cantonat, evident, în cotidianul literar, un cotidian în perpetuă, firească mișcare: ceea ce ieri sau alaltăieri aparținea cotidianului, azi face parte din trecutul recent sau mai îndepărtat. În sfârșit, termenul *vivisecții*, un ușor pleonasm logic, având în vedere că ne raportăm la cotidian, precizează, dacă mai era nevoie, că operațiile, analiza cărților au fost efectuate la cald, pe viu, în momentul în care operele erau proaspete, „pe piață”. Mai puțin, bineînțeles, portretele din primul capitol care, în bună parte, se bazează pe evocare, pe impresii cândva directe, stocate în memorie, până când au devenit expresii imprimabile pe suport de hârtie. Recenziile și cronicile au fost publicate, în cea mai mare parte, în *Ramuri*, iar portretele de autori, cu câteva excepții, în *Autograf MJM*. Ambele sunt, cum se știe, reviste din Craiova. Mai puține articole au apărut în *Convorbiri literare* și *Scrisul Românesc*. Sporadic, doar câteva au fost tipărite în *Luceafărul*, *Suplimentul literar-artistic al „Tineretului liber”*, *SpectActor*, *Euphorion* și *Calende*.

RECENZENTUL

I. Oameni pe care i-am cunoscut. Portrete și evocări

LA MOARTEA POETULUI

A murit **Ioan Flora**. Poate că a dispărut Flora și a rămas fauna. Nu e chiar un joc ieftin de cuvinte: florile mor, dar „fauna” rămâne. Flora a fost poet și poezii mor repede. Persoanele poezilor, sau... poezii din noi. Astăzi, ca și ieri.

Cu Ioan Flora a mai murit ceva din studenția noastră: a lui Gheorghe Crăciun, a lui Mircea Nedelciu, a lui Sorin Preda, a lui Florea Miu, a lui Petre Răileanu, a lui Constantin Stan și a altora care mi-au rămas dragi și după treizeci de ani, și după patruzeci, și după cincizeci... Ceva de preț din studenția noastră sau, poate, din cea mai frumoasă bucățică ruptă din viața noastră; din viața mea. S-a mai topit ceva din tinerețea noastră, cu bucuriile muzicii nonconformiste – *Steppen Wolf* era formația rock atât de dragă lui Ionică Flora –, cu meciurile de fotbal din Tei – ah, ce extremă dreaptă era, ce tehnică avea el!... Când nu venea mahmur la meci, dar să nu fim răi – nu i se întâmpla acest lucru prea des. Tinerețea noastră, cu acea boemă candidă de studenți bucuroși și... cumsecade, dar cu idei de preamărire a literaturii.

A murit Ioan Flora – a mai murit o amintire. S-a dus după prietenul cel *nou*, Mircea Nedelciu, Orlando cum îi ziceam în facultate. Optzecismul a mijit la gazeta *Noii*, mult mai devreme, prin 1972. Era o năstrușnică gazetă de perete de pe culoarul de la Amfiteatrul *Bălcescu* (sau *Odobescu?*), din Facultatea de Limba și Literatura Română, Universitatea București, la care noi, cei din anii mai mici, priveam cu sfielnică admirație și ascunsă invidie. Pe foițele de hârtie afișate acolo se vehiculau, în grafie de mână, idei de înnoire a scrisului și mostre de texte pe măsură. *Staff*-ul era format din Ioan Flora, Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene. Cine putea ști atunci că toți acești *innoitori* vor merge, fiecare în felul lui, până la capăt? Cine putea ști atunci cine vor fi aceia doi dintre ei care ne vor părăsi primii, peste 25 sau 30 de ani, dar prea devreme? Cine putea să vadă în ei pe insurgenții scriitori de peste un deceniu, în afară de profesorul Ovid. S. Crohmăniceanu, care, cu părintească discreție, îi (ne) supraveghea și ne îndruma în Cenaclul „Junimea”, deși unii dintre noi erau mai mult cititori ai gazetei *Noii* și audienții ai cenaclului?

A murit Flora, a mai murit o amintire. Nu știu dacă i-a fost frică să plece. Poate că, pentru că i-a plăcut atât de mult să trăiască, să nu-i scape clipa cea rară... Viața lui a fost un șir de clipe rare, de poeme-clipe rare. Viața lui a fost frumoasă, ca o duminică de primăvară. Bucuroasă și mai scurtă decât altele. Poate că Flora a păcătuit prin bucuria de a trăi. Pentru că a fost un bărbat-poet cum sunt atât de puțini – viața lui toată a fost un șir de clipe rare.

Dumnezeu să-l primească pe Ionică atunci când va ajunge la El! Îl urmărim cu gândul prin vămi. Bucuria lui curată și buna lui omenie îl vor ajuta să le treacă. A trecut Ioan Flora, ca o adiere, pe-aici, pe pământ. Ca „țăranul de cremene”, Horia, cu care îi plăcea să spună că se înrudește, argumentând că pe Nicolae Ursu din Apuseni îl chema și Flora. Sau ca Micul Prinț al lui Saint-Exupéry. Aici, în lumea oamenilor, și cremenea va fi cândva abur. Însă, dacă vom privi la stele, poate îl vom zări pe Flora călătorind pe o stea care scipește mai ciudat. Și steaua va privi spre pământ, să vadă când râdem, când plângem.

Autograf MJM, martie 2005

Era o poreclă și nu știu sigur dacă ea avea vreo legătură cu *Orlando furioso*, epopeea eroi-comică a lui Ariosto. Îclin să cred că da. Longilin și purtând plete aproape blonde, încadrând o figură oblongă și delicată, luminată de cenușul albăstrui al ochilor, Orlando se preumbla elegant și oarecum distant printre studenții mai mici și mai mari, dând impresia că este stăpân pe sine, că știe el ce știe. Semăna un pic cu Jim Morrison de la formația *The Doors*.

Cred că porecla i-am auzit-o pentru prima oară pronunțată de un coleg al meu de grupă, prieten și în ziua de azi, e vorba de Petre Răileanu. Orlando... Suna original, ne satisfăcea un pic teribilismele vârstei. Îl știam inteligent, subtil, cunoscător de literatură bună și de teorii moderne. Era, cu alte cuvinte, la zi. Intențiile literare se anunțaseră prin câteva „ieșiri” în Cenaclul „Junimea” și trecuseră drept eclatante. Confirmările nu s-au lăsat așteptate. Înconjurat de câțiva colegi și prieteni, temerari poate pentru acele vremuri: Ioan Flora, Gheorghe Crăciun, Gheorghe Iova și, pentru toată viața, discretul Gheorghe Ene, Orlando, *alias* **Mircea Nedelciu**, pentru că despre el este vorba, a lansat prima provocare. Pe unul din culoarele Facultății de Limba și Literatura Română (aceasta era denumirea de atunci, din anii '70) a Universității București, într-un loc destul de umbrit, a apărut o gazetă (de perete, fiindcă altcumva nu era atunci posibil!) ce se intitula *Noii*. Câțiva mici texte ce se schimbau destul de des, între ele și poeme, se

doreau altfel decât se scrisese până atunci sau, în orice caz, țineau dinadins să anunțe un nou mod de a scrie. Nu mai știu și în ce măsură au reușit să convingă de așa ceva, dar cred că da, în orice caz pe noi, pe cei mai mici, care îi admiram în secret. Oricum, *Noii* i-au băgat în seamă și pe cei care veneau în urma lor, cu un an sau cu doi, pentru că au promovat în redacția gazetei și colegi precum Constantin Stan sau Sorin Preda. Un an sau doi diferență pare astăzi o nimica toată, dar pe vremea vârstei fragede a studenției, această diferență conta.

Oricum, studenția noastră unică a trecut iremediabil, repartițiile guvernamentale au venit, nemiloase, risipindu-ne care pe unde, prin cătunele și târgurile „patriei socialiste”. *Noii* s-au risipit și ei, Orlando prin zona Bucureștilor, Gheorghe Crăciun pe lângă Brașov, Ioan Flora în Vârșețul sârbesc, Gheorghe Ene aproape de Buzău, Sorin Preda pe la Bacău; fiecare trăgea cât putea spre vecinătatea casei, cea mai bună soluție pe atunci. Câțiva ani de relativă tăcere, apoi am auzit, pe neașteptate, cu bucurie, dar și cu un pic de invidie – era atât de greu să publici în acele timpuri – că Mircea Nedelciu ieșise în arenă cu *Aventuri într-o curte interioară*, povestiri mai altfel decât se scriseseră până atunci. Autoreferențialitatea manifestă, aproape ostentativă, intertextul, incursiunile culturale de tot felul, autoironia, disiparea epicului se vor simți de atunci încolo în largul lor. Era în 1979. Alte cărți purtând titluri la fel de precise și incitante în același timp: *Efectul de ecou controlat*, *Amendament la instinctul proprietății*, *Tratament fabulatoriu* și un pic „rusticul” *Zmeura de câmpie* aveau să fie „aruncate pe piață” (însă o piață anchilozată de

mamuți neorealiști, de „modă” ceaușistă), mulțumită unor edituri precum Cartea Românească, Eminescu sau Militară. A fost rafala trasă de prozatorul anticanonic Mircea Nedelciu, zis Orlando, până în 1984. Se propusese un nou discurs, subversiv, împotriva limbii de lemn, individualizant și cultural. Se contura o nouă direcție în proza românească, deoarece pe urmele lui Nedelciu veneau și alții: Gheorghe Crăciun scosese la lumină *Acte autentice, copii legalizate*, Sorin Preda avea să vină în curând cu *Povestiri terminate înainte de a începe, Parțial color* și *Plus-minus o zi*, Bedros Horasangian cu *Parcul Ioanid* și *Portocala de adio* și așa mai departe. Antologia *Desant '83* fusese doar avertismentul de grup. Conștiința de grup și o literatură programatică, cu repere fixate prin câteva texte teoretice, au constituit ceea ce avea să capete imediat numele de optzeciști, literatură optzecistă. Orlando trăsesse după el o generație întreagă.

L-am reîntâlnit pe Orlando în 1990 și după aceea. În primii ani... noi, ca alură nu era aproape deloc schimbat. Vorbea ca de obicei, destul de puțin, atent la ce spune, arătând bunăvoință și o ușoară circumspecție. Pe mine nu mă cunoștea prea bine și de aceea...

Pe urmă boala, de care am aflat relativ târziu, i s-a agravat. L-am văzut și țintuit la pat, prin toamna lui 1998, când l-am vizitat acasă împreună cu Ioan Flora. Nu peste mult, în vara lui 2000, Orlando a plecat în nevăzut. Poate că a spus, în cei cincizeci de ani (1950-2000!) tot ce a avut de spus. În fond, totalitatea noastră este viața noastră, atâta cât ne este dată.

Autograf MJM, aprilie 2005

PETRE

L-am cunoscut în anul I de facultate. Ne nimerisem în aceeași grupă, printr-un simplu joc al întâmplării. El venea din Brăila lui Panait Istrati și a lui Mihail Sebastian, eu veneam din Petroșani și nu prea mă puteam lăuda cu vreun scriitor mare de prin partea locului. De petrileanul Ion D. Sîrbu nu se auzise încă nimic. La început distanți – el rezervat, eu timid, purtând în noi candoarea provinciei și idealismul celor pasionați de literatură... Ne-am împrietenit de-a binelea abia în anul II, când am început să purtăm îndelungi discuții despre marii scriitori români, francezi, ruși sau americani, dar îndeosebi despre Eminescu, Blaga, Bacovia, Arghezi, Ion Barbu, Dostoievski, Gogol, Camus, Faulkner, modele înalte și pasiuni neostoite până astăzi. Petre, căruia eu îi mai spuneam din când în când Messerul (după un personaj din *Principiele* lui Eugen Barbu), era pasionat aproape bolnăvicios de Cervantes. De altfel, prima carte semnată **Petre Răileanu** – pentru că despre el este vorba – se referea (și) la Don Quijote. Discuțiile purtate adesea peripatetic se întregeau cu comentarii ale spectacolelor de teatru și film pe care le vedeam împreună sau fiecare pe socoteala lui la teatrele și cinematografele din tot Bucureștiul. Căutam originalitatea, inovația și simbolurile, ba chiar ideile... metafizice, dacă ni se părea că ele își făceau loc în acele creații. De altminteri, metafizica, filosofia au fost alte tentații care nu ne dădeau pace. Ca și muzica rock, al cărei aer tare

Îl inhalam cu nesăț. Eram visători, eram exaltați, eram... *imbus de littérature*, ne iubeam colegii mai îndrăzneți care aveau proiecte mărețe: idei, teorii, cărți de proză ori de poezie care să clatine puțin inerțiile. Între ei, Mircea Nedelciu, Ioan Flora, Gheorghe Crăciun, Constantin Stan, Doru Mielcescu, Mircea Scarlat, Gheorghe Ene, Gheorghe Iova și alții, cei mai mulți, din nefericire, dispăruți prematur, dar nu fără să-și fi lăsat urmele în literatura anilor '80 sau '90. Noi visam în secret la aceleași lucruri, dar nu aveam încă îndrăzneala să ne lăudăm cu ceva concret. Eram într-o stare de așteptare care, mai târziu, s-a dovedit fecundă. Cu siguranță și mulțumită tenacității și dragostei pentru litere.

A venit apoi despărțirea fizică de București și de atmosfera studenției. Noi însă am continuat să ne scriem și să ne întâlnim și după aceea. Trecuseră câțiva ani când Petre a ajuns, printr-un joc fericit al sorții, acolo unde alții doar visau să poată ajunge: la o editură în București, anume: la „Militară”. A fost o șansă pentru el și pentru destui foști colegi de-ai noștri ale căror cărți au fost publicate prin strădania redactorului Petre Răileanu: Mircea Nedelciu, Constantin Stan, Sorin Preda, Nicolae Iliescu, George Cușnarencu și alții. Petre ajunsese un adevărat... militant pentru publicarea optzeciștilor. Cu o abilitate elegantă, cu o afabilitate învăluitoare, cu un zâmbet abia schițat la colțul gurii, Petre își convingea superiorii de valoarea acestora, și ei niște discreți subversivi. Treburile au mers nesperat de bine pentru acei ani întunecați. Din 1991 ne-am întâlnit iarăși mai frecvent, deoarece eu mă transferasem la București, în redacția Cotidianului *Tineretul liber*.

Însă din 1992 Răileanu a plecat. Nu oriunde, ci la Paris. Destinul lui de cunoscător și de iubitor al culturii și al limbii franceze se întâlnea cu spațiul matricial al acestora. Iată că aceasta a fost, cu adevărat, șansa vieții lui. Animat de un impuls admirabil de a izbuti prin cultură, prin scris, prin idee estetică, Petre a început să se gândească la tot felul de proiecte pe care să le propună unor foruri și personalități franceze. A încercat și a reușit să facă mai bine cunoscută literatura română în Franța. O nouă pasiune l-a dus spre succes, este vorba de istoria suprarealismului românesc și francez. Mai întâi a fost primit la Radio France Internațional, secția în limba română, și cam tot atunci a obținut DEA la Universitatea La Sorbonne Nouvelle – Paris III. Aici și-a susținut teza de doctorat, cu o temă prin care aborda *Avangarda literar-artistică românească în context european*. Printre alții, la Paris i-a cunoscut pe Henri Béhar și Michel Carassou, doi dintre cei mai avizați cercetători ai suprarealismului francez. Cu ultimul a și colaborat efectiv la realizarea câtorva proiecte: *Le Surréalisme et l'amour* (Gallimard/ Electa, 1997) sau *Iubite Fondane... treisprezece scrisori inedite prezentate de...* (Editura Vinea, 1999). Cea mai mare parte din cărțile publicate, în colaborare sau singur, abordează, firește, suprarealismul și, mai recent, dadaismul. La cele dinainte se adaugă *La Dialectique démoniaque. Le parcours roumain de Gherasim Luca, L'avant-garde roumaine. Herold* sau, imediat după aceea, *Gherasim Luca*, la Editura Oxus care publica și scriitori români de limbă franceză. Sunt însă și altele care abordează, teme felurite ale culturii franceze și europene precum *Fin de siècle. Un nou început* sau *Europa, mon amour*.

Răileanu trăiește prin cultură și pentru cultură. Scrie în limba franceză publicând cărți, ceea ce înseamnă, pur și simplu, un vis împlinit. Scrie bine în limba în care, cândva, conaționalul său, Panait Istrati, acum un secol, s-a descurcat cu mai multă greutate. Gândește mai occidental decât mulți alții cu ambiții și... vanități mult mai mari decât el. De aceea lui îi reușesc atâtea proiecte. Oricum, calmitatea luminoasă, inteligența care îi dă încredere în sine și vigilența aproape carteziană îl vor ține mereu treaz, mereu în priză. El merge constant înainte dând impresia că face o promenadă în jubilație pe malurile Senei, trecând punți ai căror piloni se sprijină pe cultura noastră și a lor, a celor al căror spirit se preumblă de peste un mileniu de-a lungul acestui fluviu seducător și fatidic.

M-am văzut la Paris de mai multe ori cu Petre (așa îi spun și francezii: *Pétre*). Prima dată, în 1998, am fost găzduit de el și de soția sa, Ioana, o lună încheiată. A fost întâia mea jubilație pariziană. A fost o șansă frumoasă a mea, a celui pasionat de călătorii culturale. Ca și Petre. Cred că Petre face parte din viața mea, de o jumătate de secol.

Autograf MJM, mai 2005

UN OPTZECIST PRIMORDIAL

La (mai demult) faimoasa între optzeciști gazetă *Noii*, vârful de lance era format din tripleta Nedelciu-Flora-Crăciun, fiind acesta un „vârf” teoretic și unul de avangardă în același timp. Dintre toți, știam că **Gheorghe Crăciun** era cu adevărat redutabil în privința teoriilor literare de ultimă oră, lăsându-le la o parte pe cele deja „clasicizate” sau de-a dreptul... „clasate”. Appetitul lui Crăciun pentru *nou* s-a dovedit și prin temeritatea de a trece de la specializarea franceză la engleză în anul al III-lea, exact la jumătatea studiilor. Pe atunci, în calitate de a doua specializare, limba și literatura engleză reprezenta(u), în învățământul universitar, o noutate și o modă incipientă. În ce mă privește însă, într-o anume măsură, eu am procedat invers. Ce înseamnă „într-o anume măsură” voi arăta cu alt prilej. Toate bune și frumoase, dar Gheorghe Crăciun, cum avea să-mi spună după multă vreme, prin 2003, a avut de înfruntat dificultăți foarte serioase, deoarece a trebuit să ia totul de la început, adică de la *to be* și *to have*. Eforturi foarte mari, dar și satisfacții pe măsură, fiindcă în acest fel el a putut studia în original pe atâția și atâția teoreticieni din universul anglo-saxon, în general de orientări diferite față de cei din lumea francofonă. La engleză l-a avut, între alții, profesor și pe apreciatul Virgil Nemoianu. Chiar de pe atunci magistrul se bucura de prețuirea studenților și a specialiștilor în cultură și civilizație anglo-saxonă, dar și în structuralism.